

Udlevering af håndvægt og fingerfjedre til indsat

FOB nr. 80.138

I en sag om udlevering af fingerfjedre m.m. til en varetægtsarrestant udtalt, at det havde været rigtigst, om arrestforvareren/arrestinspektøren - for så vidt effekterne ikke fandtes at kunne nægtes udleveret i henhold til § 7, stk. 3, i cirkulære nr. 158 af 13. september 1978 - havde udleveret effekterne, eller i umiddelbar forbindelse med nægtelsen havde fastsat en generel, skreven bestemmelse om, at effekter af den omhandlede art ikke kunne udleveres til varetægtsarrestanter i arresten, og gjort arrestanterne bekendt hermed.

Henstillet til arrestinspektøren og direktoratet for kriminalforsorgen at tage sagen op til fornyet overvejelse.

(J. nr. 1980-489-615).

Advokat A klagede som beskikket forsvarer for B over, at direktoratet for kriminalforsorgen havde meddelt ham, at direktoratet ikke fandt tilstrækkeligt grundlag for at ændre en afgørelse fra arrestinspektøren i Kolding om, at B ikke kunne få udleveret nogle personlige effekter, herunder 2 stk. håndvægte à 5 kg og 2 stk. fingerfjedre.

Det fremgik af de foreliggende oplysninger, at B blev varetægtsfængslet den 31. juli 1979 og indsat i vestre fængsel, hvor han blev isoleret. Den 13. februar 1980 blev han overført til arresthuset i Kolding, hvor han fortsat var varetægtsarrestant.

I skrivelse af 17. februar 1980 til direktoratet for kriminalforsorgen klagede B over, at arresthuset i Kolding ikke ville udlevere følgende personlige effekter til ham: 2 sakse, en negleklipper, 2 håndvægte à 5 kg og 2 fingerfjedre med træhåndtag. Han anførte, at han under opholdet i vestre fængsel havde haft de nævnte effekter i sin celle, og at han følte, at han ved sin overførsel til Kolding arrest var blevet ringere stillet.

I en udtalelse af 20. februar 1980 til direktoratet for kriminalforsorgen anførte arrestforvareren og arrestinspektøren i Kolding, at arresthuset hidtil havde fastholdt, at effekter af ovennævnte karakter af sikkerhedsmæssige grunde ikke kunne udleveres. Arresthuset fandt ikke, at der burde afviges fra denne praksis.

I skrivelse af 3. marts 1980 rettede A for B henvendelse til direktoratet for kriminalforsorgen og anførte bl. a. følgende:

»...

Efter det for mig oplyste er de effekter, som man nu har frataget min klient, effekter, som han har medbragt fra vestre fængsel, hvor han har haft mulighed for at have tingene i sin celle. Det forekommer urimeligt, at der ikke følges en ensartet praksis i forskellige arresthuse, og under hensyn til at min klient nu har siddet isoleret siden ultimo juli 1979, og da der intet foreligger om, at

han skulle være voldelig eller på anden måde misbruge de ting, som han har udleveret, skal jeg anmode om, at han snarest får mulighed for at få tilbageleveret de omhandlede effekter.

Under hensyn til den lange isolationsperiode er det så meget desto mere nødvendigt, at han har mulighed for at beskæftige sig i cellen, og jeg skal anmode om en snarlig afgørelse.

...«

Af et notat af 12. marts 1980, som en af overvagtimestrene ved Københavns fængsler udarbejdede i anledning af klagen fra B, fremgår bl. a. følgende:

»...

Med henvisning til klage af 17. februar 1980 bemærkes, at indsatte har haft udleveret sakse og negleklipper samt 2 håndvægte à 5 kilo under sit ophold i vestre fængsel.

For så vidt angår de 2 håndvægte, er det ikke i overensstemmelse med Københavns fængslers regler, at de har været udleveret, da indsatte kun kan få udleveret håndvægte, der er mindst 10 kg tunge.

Begrundelsen for reglen er, at håndvægtene ikke må kunne anvendes som kasteskyts. Det har ikke været muligt at klarlægge, hvorfor indsatte i modstrid med gældende regler har haft udleveret håndvægte, der kun har vejet 5 kilo.

Med hensyn til udlevering af sakse og negleklipper udleveres de til indsatte. Kun hvis saksen er større end en almindelig neglesaks, sker der særlig notering på indsattes charteque på afdelingen.«

I en udtalelse af 21. marts 1980, som Københavns fængsler afgav til direktoratet i anledning af klagen fra A og B, henholdt Københavns fængsler sig til notatet af 12. marts 1980 og tilføjede, at Københavns fængsler i almindelighed tillader udlevering af fingerfjedre.

Denne udtalelse fra Københavns fængsler blev forelagt for arrestforvareren og arrestinspektøren i Kolding, der i udtalelser af 25. og 27. marts 1980 til direktoratet for kriminalforsorgen henholdt sig til den tidligere nævnte udtalelse af 20. februar 1980.

I skrivelse af 21. april 1980 meddelte direktoratet for kriminalforsorgen A, at direktoratet ikke fandt tilstrækkeligt grundlag for at ændre arrestinspektørens afgørelse.

I anledning af klagen til mig henholdt arrestforvareren og arrestinspektøren i Kolding sig i udtalelser af 23. maj 1980 til deres tidligere udtalelser i sagen.

I en udtalelse af 4. juni 1980 anførte direktoratet for kriminalforsorgen følgende:

»...

Det bemærkes, at det beror på en fejl, at den pågældende under opholdet i Københavns fængsler fik udleveret håndvægte, jfr. herved notat af 12. marts 1980 udarbejdet af overvagtimester ... Københavns fængsler.

Der henvises i øvrigt til bestemmelsen i § 7 i justitsministeriets cirkulære af 13. september 1978 om varetægtsarrestanters adgang til at skaffe sig genstande til personligt brug og udstyr af eget opholdsrum, levnedsmidler m.v., hvorefter institutionens leder, såfremt det skønnes påkrævet af bl. a. sikkerhedshensyn, kan fastsætte generelle begrænsninger med hensyn til udlevering af effekter.

...«

Advokat A sendte mig med skrivelse af 27. juni 1980 til besigtigelse 2 stk. fingerfjedre samt en papirsaks og anførte:

»...

Disse effekter må varetægtsarrestanter, der f. eks. opholder sig i vestre fængsel, have i cellen, hvorimod det altså nægtes i arresthuset i Kolding. Det synes vanskeligt at forstå arrestinspektørens begrundelse for at nægte at udlevere tingene, nemlig at det er af sikkerhedsmæssige hensyn.«

I skrivelse af 25. juli 1980 til direktoratet for kriminalforsorgen udbad jeg mig en udtalelse i anledning af A's skrivelse af 27. juni 1980 og anførte i øvrigt bl. a.:

»...

Jeg udbeder mig oplysning om, hvorvidt arrestforvareren eller arrestinspektøren har fastsat regler i henhold til § 7, stk. 1, i justitsministeriets cirkulære nr. 158 af 13. september 1978 om varetægtsarrestanters adgang til at skaffe sig genstande til personligt brug og udtyr af eget opholdsrum, levnedsmidler m.v. (»Såfremt det skønnes påkrævet af ordens- eller sikkerhedshensyn eller på grund af brandfare, kan institutionens leder fastsætte generelle begrænsninger med hensyn til udlevering af effekter«). I bekræftende fald bedes et eksemplar af de pågældende regler vedlagt med udtalelse om, hvorvidt reglerne omfatter de effekter, sagen drejer sig om. I benægtende fald udbeder jeg mig en fornyet udtalelse om grundlaget for, at udlevering af effekterne er nægtet.

...«

I en udtalelse af 14. august 1980 til mig anførte arrestforvareren ved arresthuset i Kolding følgende:

»...

Ved sagens fremsendelse til direktoratet for kriminalforsorgen den 20. februar 1980 anførtes fra arresthuset, at effekter som de nu nævnte - fingerfjedre og papirsaks - af sikkerhedsmæssige grunde ikke udleveres, og man finder, at der ikke bør ske afvigelse i den anvendte praksis.

Der er *ikke* af arrestinspektøren eller arrestforvareren fastsat regler i henhold til § 7, stk. 1, i justitsministeriets cirkulære nr. 158 af 13. september 1978.

Arresthuset i Kolding har været og er stadig pålagt at skulle huse indsatte, der i deres adfærd er sådan, at det er utilrådeligt at de hensidder i mindre arresthuse enten på grund af vold, undvigelsesrisiko eller sagens omfang og karakter. Når en sådan opgave skal løses, er det nødvendigt at opretholde et internt sikkerhedssystem som sikrer de indsattes tilstedeværelse i arresthuset. Det interne sikkerhedssystem kombineret med personalets årvågenhed har som tidligere nævnt i en klagesag fra indsatte (B) bevirket, at der ikke har været undvigelser fra arresthuset i Kolding siden 1927. Når en sådan intern sikkerhed skal opretholdes, kan der ikke fastsættes regler som tidligere nævnt, jfr. § 7, stk. 1.

Arresthuset finder det nødvendigt, med de mangeartede effekter de indsatte medbringer eller får tilsendt, at foretage vurdering af den enkelte effekt, hvorvidt det er foreneligt med arresthusets sikkerhedssystem, endvidere en vurdering af den enkelte indsatte der begærer effekten udleveret.

I det omhandlede tilfælde, hvor 2 stk. fingerfjedre og 1 stk. papirsaks er nægtet udleveret, er effekterne af en sådan karakter, at de generelt nægtes udleveret til alle indsatte. Når klageren, (B), på anmodning fra kriminalpolitiet i København er overført fra Københavns fængsler til arresthuset i Kolding efter det oplyste p.g.a. undvigelsesrisiko samt forsøg på at bryde den isolation som er

fatsat af retten, må yderlig agtpågivenhed fra arresthusets side indtages således, at overflytning hertil ikke gøres illusorisk.

Arresthuset må derfor fastholde, at de nævnte effekter ikke udleveres.«

I en udtalelse af 19. august 1980 anførte arrestinspektøren i Kolding følgende:

»...

I tilslutning hertil skal jeg bemærke, at det af hensyn til sikkerheden, herunder ikke mindst personalets sikkerhed, er nødvendigt at opretholde et ordens- og sikkerhedssystem, som tager hensyn til de særlige forhold, der er beskrevet i arrestforvarerens skrivelse, hvortil i øvrigt kan føjes, at der i den senere tid har været et relativt stort antal nyansatte - og således mindre erfarne - betjente stationeret ved arresten. Udgangspunktet for udlevering af personlige effekter er naturligvis det af ombudsmanden nævnte cirkulære, men inden for dettes rammer indtages der her i arresthuset sikkert en noget mere restriktiv holdning end i mange af kriminalforsorgens øvrige afsonings- og varetægtsinstitutioner.

Imidlertid må jeg anse det for unødvendigt og af praktiske grunde næsten ugørligt at fastsætte lokale forskrifter i medfør af cirkulærets § 7, stk. 1, som på en rimelig konkret måde beskriver de begrænsninger, som må være i retten til at få udleveret effekter. Vurderingen må ske på det grundlag, som er angivet i arrestforvarerens skrivelse ...«

I en udtalelse af 2. september 1980 anførte Københavns politi bl. a. følgende:

»...

Disse breve (breve udsmyglet fra vestre fængsel; min bemærkning) viste, at det uanset isolationen havde været muligt for (B) at opretholde en tilsyneladende temmelig ubesværet kommunikation med omverdenen. De viste også, at (B) var villig til at bruge selv de mest indgribende midler for at påvirke efterforskningen, og at han nærrede planer om flugt. Det var på forhånd kendt, og blev på ny understreget ved brevene, at (B) på ingen måde afstår fra fysisk voldsudøvelse for at gennemføre sit formål. I den forbindelse kan der henvises til anklageskriftets forhold I d, hvori indgår et røverisk overfald ...

...«

I en udtalelse af 22. september 1980 anførte direktoratet for kriminalforsorgen følgende:

»...

Direktoratet er bekendt med, at de i sagen omhandlede effekter udleveres til indsatte i andre af kriminalforsorgens anstalter og arresthuse, herunder i Københavns fængsler.

Der er ikke af arrestinspektøren ved arresthuset i Kolding udarbejdet generelle retningslinier for, hvilke effekter, som ikke tillades udleveret til de indsatte. Der henvises til arrestinspektørens udtalelse af 19. august 1980 med bilag.

Det bemærkes, at arresthuset i Kolding i vidt omfang huser indsatte, som af sikkerheds- og ordensmæssige hensyn er overført dertil fra andre anstalter og arresthuse, og at (B) på politiets begæring er overført fra Københavns fængsler til arresthuset i Kolding. Der henvises til vedlagte erklæring af 2. september 1980 fra politiadvokaturen, afd. N.

Under hensyn hertil er direktoratet enig med arrestinspektøren om, at der bør udvises forsigtighed ved vurderingen af, om der skønnes at foreligge fare for misbrug ved udlevering af bestemte effekter, og direktoratet har fortsat ikke fundet grundlag for at ændre arrestinspektørens afgørelse.

Det bemærkes, at spørgsmål om ændring af gældende cirkulærebestemmelser om de indsattes adgang til at skaffe sig genstande til personligt brug m.v. - herunder eventuel stramning af reglerne vedrørende udlevering af ting til fritidsbrug - for tiden er under overvejelse i direktoratet.«

I en skrivelse til advokat A udtalte jeg herefter følgende:

»Efter min opfattelse havde Deres klient som udgangspunkt ret til at få udleveret de her omhandlede effekter. Dette følger af § 5, stk. 1, nr. 1 og nr. 3, i direktoratets cirkulære af 13. september 1978 om varetægtsarrestanters adgang til at skaffe sig genstande til personligt brug og udstyr af eget opholdsrum, levnedsmidler m.v.:

»Der kan udleveres følgende effekter, der er medbragt ved indsættelsen:

1. Ting til personligt brug (f. eks. barbermaskiner, ...).
2. ...
3. Ting til fritidsbrug (f. eks. ting til hobbybrug, musikinstrumenter, skrivemaskiner).

...«

Efter de oplysninger, som er anført i udtalelsen af 2. september 1980 fra Københavns politi, kunne det spørgsmål rejses, om arrestinspektøren efter reglen i § 7, stk. 3, i det nævnte cirkulære (»Såfremt der i det enkelte tilfælde skønnes at foreligge fare for misbrug, kan institutionens leder nægte udlevering af bestemte effekter«) kunne have afslået at udlevere de heromhandlede effekter til Deres klient.

Således som sagen foreligger oplyst, må jeg imidlertid lægge til grund, at arresthusets afgørelse blev truffet som led i en fast praksis, hvorefter arresthuset i Kolding af sikkerhedsmæssige grunde generelt nægter udlevering af effekter af den nævnte karakter.

Jeg finder, at arrestinspektøren for Kolding arrest havde haft fornøden hjemmel i § 7, stk. 1, i det nævnte cirkulære af 13. september 1978 (»Såfremt det skønnes påkrævet af ordens- eller sikkerhedshensyn eller på grund af brandfare, kan institutionens leder fastsætte generelle begrænsninger med hensyn til udlevering af effekter«) til at fastsætte en generel bestemmelse om, at de heromhandlede effekter ikke måtte udleveres til indsatte i Kolding arrest; det bemærkes herved, at det ikke kan kritiseres, at der af arresthuset i Kolding fastsættes strengere udleveringsregler end i (.visse) andre institutioner; sikkerhedshensynene må nødvendigvis i væsentlig grad vurderes på grundlag af de lokale forhold.

Arrestinspektøren havde imidlertid ikke fastsat forskrifter om en sådan generel begrænsning - og havde således ikke i den her omtalte henseende udnyttet sin bemyndigelse efter § 7, stk. 1, i cirkulæret af 13. september 1978. At der i arresthuset følges en fast praksis, hvorefter f. eks. fingerfjedre og sakse generelt nægtes udleveret, kan efter min mening ikke sidestilles med den fastsættelse af generelle begrænsninger, som omtales i cirkulærebestemmelsen; jeg må efter ordlyden af cirkulærebestemmelsen anse det for ret utvivlsomt, at denne kræver, at begrænsninger tilkendegives ved skrevne bestemmelser, jfr. navnlig ordet »fastsættelse«.

Efter min opfattelse havde det derfor været rigtigst, om arrestforvareren/arrestinspektøren - for så vidt effekterne ikke fandtes at kunne nægtes udleveret i henhold til cirkulærets § 7, stk. 3, jfr. ovenfor - havde udleveret effekterne, eller i umiddelbar forbindelse med nægtelsen - når det ikke var sket tidligere - havde fastsat en *generel (skreven) bestemmelse* om, at effekter af den omhandlede art ikke kunne udleveres til vare-tægtsarrestanter i Kolding arrest, og gjort arrestanterne bekendt med denne bestemmelse.

Jeg finder det forståeligt, at arrestinspektøren i sin udtalelse af 19. august 1980 har givet udtryk for praktiske vanskeligheder i forbindelse med fastsættelse af »lokale forskrifter i medfør af cirkulærets § 7, stk. 1, som på en rimelig konkret måde beskriver de begrænsninger, som må være i retten til at få udleveret effekter.«

Men dels finder jeg som nævnt ovenfor, at den nuværende udformning af cirkulærets § 7, stk. 1, kræver, at eventuelle generelle begrænsninger tilkendegives i skrevne bestemmelser, dels må jeg anse det for forsvarligt at udforme sådanne bestemmelser som en eksempelopregning af forbudte effekter, suppleret med en »generalklausul«, der hjemler nægtelse af udlevering af nogle yderligere effekter på grundlag af et kriterium, der angiver de relevante hensyn (og dermed effekternes karakteristika), som kan begrunde udleveringsnægtelse. Det må erkendes, at fastsættelsen af sådanne skrevne (lokale) bestemmelser - modsat den blotte anvendelse af en lokal praksis - har ret ringe værdi i forhold til de indsatte; men den har dog den værdi, at de indsatte informeres om, at der i den pågældende institution gælder en ordning, der betegner en fravigelse af cirkulærets § 5, og om denne fravigelses principielle rækkevidde.

Jeg har gjort arrestinspektøren og direktoratet bekendt med min opfattelse og henstillet, at sagen tages op til fornyet overvejelse under hensyntagen til de ovenfor anførte synspunkter.«

Med skrivelse af 3. april 1981 sendte direktoratet for kriminalforsorgen mig et eksemplar af direktoratets cirkulære nr. 216 af 17. december 1980 om de indsattes adgang til udlevering af egne effekter m.v. og anvendelse af penge.

Ved de nye regler, jfr. § 6, stk. 1, nr. 1 (kondirenskaber, hobbyværktøj og lignende), sammenholdt med § 5, stk. 1, nr. 2 (mindre ting til fritidsbrug, fx. hobbymaterialer, musikinstrumenter, skrivemaskiner), er det nu præciseret, at adgangen til udlevering af ting til fritidsbrug ikke omfatter kondirenskaber, hobbyværktøj og lignende.

Jeg anerkendte modtagelsen af direktoratets skrivelse og foretog herefter ikke videre i sagen.